

findes paa ca. 26 Lokaliteter i store Grupper med mange Hundrede enkelte Kilder og Fumaroler, og endelig findes et mindre Antal Kulsyre-førende Kilder. Fænomenerne behandles dels morfologisk, dels fysisk og dels geografisk, og Fremstillingen medtager alt væsentligt af den rige Litteratur om disse Forhold. Tredie Hovedafsnit indeholder først og fremmest en Fortegnelse over de kendte Jordskælv fra 1013 til 1908 med en kort Redegørelse for hvert enkelt Skælv, men dertil er føjet en udførlig Beretning om den store Jordskælvs-katastrofe, som i 1896 hjemsøgte det sydvestlige Lavland.

Værket fremtræder helt igennem i en statelig og værdig Skikkelse, en særdeles smuk Afslutning paa Thoroddsens stort anlagte og beundringsværdigt gennemførte Livsværk, og viser, hvorledes hans samlendé og beskrivende Virksomhed, hans Fastlæggelse af Problemerne har virket ansporende og har fremkaldt talrige værdifulde Enkeltundersøgelser, og idet vi mindes Thoroddsens Værk og bøjer os i Ærbødighed derfor, kunde der maaske samtidig være Grund til at se fremefter og ønske, at „Die Geschichte der isländischen Vulkane“ maatte bidrage til, at Interessen for Island og Udforskningen af vort Broderlands Naturforhold kunde komme i planmæssig Fremgang til Gavn og Glæde for Island og til Berigelse af Menneskehedens Kundskab om Jorden.

Niels Nielsen.

Dr. phil.

Dr. Adrian Mohr: Was ich in Island sah. Plaudereien vom Polarkreis. (8°, 235 S. m. talr. Illustr. og 1 Kort). Uhlmann Verlag Berlin 1925.

Værket fremtræder i et tiltalende Udstyr, hvoraf navnlig maa nævnes de farvede Gengivelser af den talentfulde Landskabsmaler Ásgrímur Jónssens Billeder samt en Række i teknisk Henseende gode Fotografier, men man kunde jo nok undvære en farvelagt Helsides-tavle af en islandsk Telegramblanket eller en ligeledes flerfarvet Gengivelse af en „Askepose“, som Forfatteren har faaet „von einer unbekannten Verehrerin“.

Disse Indvendinger er dog for intet at regne mod det Forhold, at Bogens Tekst indeholder saa mange uheldige Udtalelser og fejlagtige Paastande, at jeg har følt mig forpligtet til at skride ind. De af Dr. Mohr behandlede Æmner spænder overmaade vidt, saaledes omtales Rejseforhold, Byer, Boliger, Erhvervsliv og økonomiske Forhold, Befolkningens Udseende, Sprog, Klædedragt, Sæder og Skikke, Folkekarakter, saa at sige alle Grene af Aandslivet, Klima, Nordlys, Vulkaner og Jordskælv, Elve, Vandkraft og mange andre

Ting. Paa disse forskellige Omraader havde man Grund til i Overensstemmelse med Bogens Titel at vente en uhildet Fremstilling af, hvad Forfatteren har set og hørt, men i Stedet for findes der navnlig i Afsnittene om Befolkningen en lang Række subjektive Udtalelser, der i Formen er yderst selvsikre og skarpe — ikke sjældent saarende eller endog haanende — og i tilsvarende Grad mangelfuldt underbyggede.

Naar Forf. S. 13 udtaler, at i Danmark kender man kun Island fra den daarlige Side, saa viser denne for begge Nationer stødende Paastand, at han i hvert Fald ikke kender noget til Forholdet mellem Danmark og Island, og naar han S. 234 ofrer nogle Linier paa de islandske Sagaer og reducerer dem til nogle „Prügeleien und Mordbrennereien, die sich einst in Island abspielten“, da turde saavel Misforstaaelsen som dens Form være af en saadan Art, at den nærmer sig Grænsen for det sømmelige. En helt anden Sag er, at Forfatterens Viden paa mangfoldige Punkter i hvert Fald paa naturvidenskabelige og geografiske Omraader er ringere, end man skulde vente det hos en Mand, der udtaler sig med saa stor Vægt og Sikkerhed. Han siger om Fjældet Hengill, at det er en halvt udsukt Vulkan, og det lyder meget stemningsfuldt, men det er galt, Hengill er ikke nogen Vulkan. S. 186 omtaler Forf., at intet Menneske har været i Askja siden sidste Udbrudsperiode; ikke desto mindre har Bønder fra Myvatn været der straks efter Udbruddet, i August 1923 opholdt en islandsk-dansk Ekspedition sig derinde i længere Tid, og endelig har to af Forfatterens Landsmænd besøgt Askja 11.—14. August 1923.

Afsnittene om de økonomiske Forhold rummer talrige Misforstaaelser. S. 22 omtales, at Island i de sidste 20 Aar har gjort store Fremskridt paa dette Omraade, men at der nu er indtraadt en Standsning, som sandsynligvis vil vedvare nogen Tid. Til en saadan Udtalelse, der gennem hele sin Form foregiver at være fremsat ud fra et grundigt Kendskab til Islands Økonomi, skal jeg kun bemærke, at Aaret 1924 er det rigeste, Island nogensinde har kendt. Forfatteren omtaler Torskefiskeriet, men synes ikke at kende Sildefangsten og den derpaa byggede Industri; Beskrivelsen af Landbruget er i mange Henseender misvisende, f. Eks. er Hovedejendommeligheden, det store Tun- og Engbrug overhovedet ikke nævnt, medens der væves flere Sider om Hestenes, Køernes, Faarenes og Hundenes „psykologiske“ Forhold.

Dr. Mohrs Bemærkninger om Islands Geologi rummer ligeledes mange Besynderligheder. Med megen Brask og Bram fremføres den Overbevisning, at Island ikke som antaget er opbygget ved vulkansk

Virksomhed, men tværtimod nedbrudt af denne, men man kan nu engang ikke se bort fra det mangeaarige og grundige videnskabelige Arbejde, der er udført af en lang Række fremragende Forskere først og fremmest Th. Thoroddsen og affærdige det med et Par Linier og uden Skygge af Bevisførelse. I visse Tilfælde løber Dr. Mohrs Fantasi fuldkommen løbsk, han kan se et vendisk Befolkningselement paa Island, han henfører ved en ejendommelig „Urkraft-Erkenntnis“ Sagnet om den hellige Gral til Fjældet Baula, hvoraf det naturligvis følger, at Islands germanske Bebyggelse maa føres langt længere tilbage end Landnamsmændenes Tid; under Omtalen af Klimaet, som synes at interessere Forf. meget, kommer han til nogle i hvert Fald for mig fuldkommen uforstaaelige Theorier om, at Ustadiheden i Islands Vejrforhold er begrundet i nogle „Tidevandsbevægelser“ i Atmosfæren, — altsammen fremsat uden een eneste reel Begrundelse.

I 9. Kapitel, der handler om Nordlysene, er det Forfatterens Hensigt at give en god, tysk Beskrivelse af Fænomenet — højst prisværdigt — men om de banebrydende norske Undersøgelser paa dette Omraade skriver han S. 155: „Die Aufmerksamkeit der Menschheit ist grade in jüngsten Tagen auf das Polarlicht gelenkt durch die Marktschreierweise, in der ein nordischer Gelehrter für sich in Anspruch nahm, eine neue Erklärung für es geben zu können“ — og lidt senere: „Man ist bei uns in diesem Punkte immer auf die Norweger angewiesen — und die haben bestimmt keine Augen im Kopfe.“

Af visse Grunde kunde det maaske være paa Tide at henlede Opmærksomheden paa, at den Slags ubegrundede Udfald ikke afgiver tilstrækkelig Basis for at optræde som Polarforsker og „Was ich in Island sah“ gør det visselig heller ikke, da Arbejdet næppe paa noget Punkt hæver sig over Dilletanteriet og fuldkommen savner den Saglighed, Kundskabsfylde og Vilje til venlig Forstaaelse, som ellers præger største Delen af tyske Forskeres og Skribenters Bidrag til Kundskaben om Island.

Niels Nielsen,
Lektor, Dr. phil.

Ebbe Kornerup: Ceylon. Min Vedda-Expediton 1922. (8°, 195 S. m. talr. Illustr. og 1 Kort). Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag. 1925.

Ebbe Kornerups Bøger hører til den lette Rejseliteratur, hvis store Popularitet beror paa lignende Egenskaber som dem, der udmærker Filmens Kunst. Hurtigt skiftende Billeder fra en fjern Verden frem-